

Integrita – verifikácia inventára na jej meranie

Eva Nábělková* a Mária Kahancová

Katedra psychológie, Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

* Korespondenční autor: Eva Nábělková, eva.nabelkova@umb.sk

Abstrakt

Príspevok mapuje rôzne poňatia integrity s dôrazom na poňatie pozitívnej psychológie, kde je integrita chápaná ako vnútorná celistvosť človeka, ktorý je skutočne sám sebou a súkromne aj verejne zastáva svoje vnútorné stavy, zámery a záväzky. Cieľom výskumu realizovaného na vzorke VŠ študentov psychológie bolo overiť psychometrické vlastnosti autorkami navrhnutého 10-položkového inventára INTE zisťujúceho mieru integrity. Ako validizačné metodiky boli použité: *Dotazník životnej orientácie*, resp. *cit pre integritu (sense of coherence)* A. Antonovskeho, *Inventár integrity študenta psychológie* (vlastnej konštrukcie) zisťujúci aspekt integrity v zmysle súladu medzi tým, kým som (rola študenta) a osobným prežívaním toho, kým som, a napokon slovenská modifikácia položiek relevantných pre charakterovú prednosť integrity z inventára VIA (*Values in action*) autorov M. Seligmana a C. Petersona. Ako validizačné kritérium bola tiež použitá miera stotožnenia sa s kvalitami integrovaného človeka obsiahnutými v básni „Ak“ od R. Kiplinga a miera stotožnenia sa s dezintegrovaným bytím opísaným v texte o dezintegrite súčasného človeka v jeho svete od D. Kováča. V rámci konštruktívnej validizácie boli *Inventárom NEO-FFI* v slovenskom preklade I. Ruisela a P. Halamu merané aj osobnostné vlastnosti. Cronbachov koeficient alfa poukázal na dostatočnú vnútornú konzistenciu inventára INTE. Kritériová validizácia preukázala zmysluplné vzťahy integrity so všetkými zvolenými kritériami. Okrem toho vykázala integrita stredne tesné pozitívne korelačné vzťahy s extroverziou, prívetivosťou a svedomitosťou, ako aj negatívny vzťah s neurotizmom.

Kľúčové slová

integrita, pozitívna psychológia, cit pre integritu (sense of coherence), Big five, validita, reliabilita.

Abstract

The paper maps several conceptions of integrity with the emphasis on positive psychology concept. Here is integrity understood as an internal compactibility of person who is really himself, and who – private or public – maintains his own internal states, intentions and commitments. The purpose of the research conducted on a sample of university students of psychology was to verify psychometric properties of the authors proposed 10-items inventory INTE that measures degree of integrity. As validation measurements were used: *Sense of coherence questionnaire* of A. Antonovsky, *Inventary of psychology student integrity* (own design) that checks aspect of integrity in terms of consistency between who I am (student role) and personal survival of who I am, and finally Slovak modification of items relevant to character strength integrity from VIA (*Values in action*) *Inventary of Strengths* by authors M. Seligman and C. Peterson. As validation criterion was also applied the degree of self-identification with qualities of integrated person contained in Kipling's poem "If", and the degree of self-identification with disintegrated being as is described in the text about disintegrity of contemporary man in his world by D. Kováč.

Within the construct validation process the personality traits were measured with the *NEO Five Factors Inventory* in Slovak version by I. Ruisel and P. Halama. Cronbach alpha coefficient mentioned sufficient internal consistency of the inventory INTE. Criteria validation process demonstrated meaningful relationships of integrity to all the selected criteria. In addition, the integrity showed the medium strong positive correlation relationships with extraversion, agreeableness, and conscientiousness, as well as negative relationship with neuroticism.

Key words

integrity, positive psychology, sense of coherence, Big Five, validity, reliability

Úvod

Integrita je špecifický fenomén, ktorým sa zaoberajú viaceré psychologické disciplíny, avšak stále nie je dostupné ucelené a kompletne spracovanie tejto problematiky. V súčasnosti preukazuje záujem o štúdium integrity najmä pozitívna psychológia v rámci skúmania cností, pričom integritu považuje za charakterovú prednosť, ktorá je súčasťou cnosti odvaha.

V našom príspevku nahliadame na integritu z hľadiska štyroch psychologických perspektív – v kontexte psychológie manažmentu, z hľadiska českej a slovenskej psychológie osobnosti, v zmysle Antonovskeho konceptu „*sense of coherence*“, a napokon v rámci prístupu pozitívnej psychológie. Naše vlastné poňatie integrity integruje niektoré prvky spomenutých perspektív, pričom najmä reflektuje poňatie integrity ako harmonickej jednoty všetkých zložiek osobnosti, resp. ako súlad medzi prežívaním a správaním. Výskumným cieľom v rámci tejto štúdie bolo overiť psychometrické vlastnosti autorkami navrhnutého sebaopisovacieho inventára na meranie integrity.

Integrita v kontexte psychológie manažmentu

Pojem integrita má svoje nezastupiteľné miesto v prácach, ktoré sa zaoberajú vodcovstvom (*leadershipom*) alebo osobnosťou manažéra. Osobná integrita je v tomto ponímaní priamo spojená s morálkou, resp. s hodnotovým systémom. F. Hroník (2008) – odvolávajú sa na Kohlbergovu koncepciu morálneho vývinu – považuje za morálne integrovanú takú osobnosť, ktorá sa nachádza v poslednom, šiestom, štádiu Kohlbergovej teórie, teda osobnosť morálne autonómnu a orientovanú na zvnútornené všeobecne platné etické princípy. F. Kofman (2010) vymedzuje integritu ako „vernú vlastnému systému hodnôt“ a tvrdí, že správanie integrovaného človeka odráža skutočne zastávané hodnoty. Uvedený autor tiež tvrdí, že existujú dve kritériá na meranie úspechu. Jedným je tradičné porovnanie zamýšľaných a skutočných výsledkov (ako hodnotenie dosiahnutého cieľa). Druhým je kritérium integrity – posúdenie zhody medzi našimi reálnymi činmi a našimi vnútornými hodnotami. V tejto súvislosti hovorí o „úspechu presahujúcom úspech“. Ukazuje na to, že pri manažérskych činnostiach sú na ceste za úspechom často prítomné etické dilemy, pričom nebýva ľahké rozhodnúť sa, či uprednostniť „úspech presahujúci úspech,“ ktorý znamená tvrdú prácu a pomalé približovanie sa ku klasicky ponímanému

úspechu, alebo zvoliť skratku, ktorá síce vedie ku klasickému úspechu rýchlo, ale človek musí ísť proti vlastným hodnotám či proti etike.

F. Hroník (2008) taktiež spomína integritu odbornú, ktorá má špecifické kritériá podľa profesie. Ako príklad uvádza vedeckú integritu, ktorá spočíva vo vytrvalosti, presnosti a precízności. Integrovaný vedec si je vedomý, že veda je cesta pomalá a plná omylov, trpezlivo čaká na výsledky svojho skúmania, neprifarbuje ich, nefalšuje, nič neberie ako samozrejmé, ale ako vyžadujúce si ďalšie preverovanie.

Integrita z pohľadu českých a slovenských osobnostných psychológov

Z pohľadu psychológie osobnosti integrita reflektuje najmä pôvodný význam pojmu (z lat.) – celistvosť a je považovaná za základ optimálneho fungovania osobnosti. Autori sa zhodujú, že integrita je fundamentálny a sčelujúci prvok osobnosti, ktorý netreba prehliadať zameriavajúc sa na čiastkové osobnostné aspekty. Podľa P. Řičana (2007) možno „Ja“ ako centrálnu zložku architektúry osobnosti posudzovať z viacerých hľadísk, pričom jedným z nich je práve integrita. Integrované „Ja“ opisuje ako harmonický jednotný celok. Integrita sa výrazne prejavuje napríklad v situáciách, keď človek robí dôležité rozhodnutie či sľub, ktorý hlboko zvažil. Naopak, oslabená integrita „Ja“ sprevádza vnútorné konflikty rozporuplných motivácií, túžob či prianí (Řičan, 2007). Podobný pohľad na integritu podáva Z. Helus (2009), podľa ktorého integrovanosť osobnosti spočíva v prekonávaní rozporov a podriaďovaní všetkých zložiek osobnosti hlavnému smerovaniu človeka a cieľom, ktoré dávajú zmysel nezávisle na vonkajších podmienkach.

Neoceniteľný materiál k téme integrity osobnosti zostavil popredný slovenský psychológ D. Kováč (2003). Použil metódu ankety s otvorenými otázkami, v rámci ktorej boli okrem iného aj otázky týkajúce sa priamo významu pojmov integrita a dezintegrita osobnosti. S touto anketou oslovil viac ako 35 slovenských, českých i zahraničných odborníkov z oblasti psychológie a získal tak prínosné expertné poňatia a názory k danej problematike. Napríklad slovenská psychologička E. Brozmanová (podľa: Kováč, 2003) považuje integritu za súlad medzi prežívaním, obsahmi mysle a správaním. Jej podmienkou je aj preferencia určitej centrálnej idey, ktorá môže mať rôzne podoby. O integrite osobnosti môžeme usudzovať na základe jej konania. Podľa samotného D. Kováča (2003) reprezentuje najvlastnejšiu úroveň integrity harmónia medzi hlavnými psychickými potenciálmi – rozumom, emóciami a vôľou. V neskorších prácach sa D. Kováč (2007) venuje najmä téme dezintegrity človeka. Považuje osobnosť spoločnosti 21. storočia za značne dezintegrovanú (Kováč, 2007, s. 113): „dominujú znalosti (rozum), emócie sa nahrádzajú slasťami (hedonizmus) a módnym sa stalo *mať* čo najviac (konzumizmus), čím sa do pozadia zatlačilo *byť* niekým, utvoriť sa ako kultivovaná osobnosť (spiritualita).“ Dezintegrovaným osobnostiam pripisuje rozštiepené správanie závislé od toho, či ide o súkromie, pracovisko alebo verejnosť.

V rámci črtového prístupu k osobnosti upozornila česká psychologička M. Hřebíčková (2010) na nedávne výskumy, podľa ktorých by integrita ako súčasť faktoru poctivosť a pokora (*honesty and humility*) mohla byť doplnením známeho päťfaktorového modelu osobnosti *Big five* na šesťfaktorový model – tzv. *HEXACO* (kváziakronym z anglických pojmov *honesty-humility /H/, emotionality /E/, extraversion /X/, agreeableness /A/, consciousness /C/, openness to experience /O/*).

V kontexte psychológie osobnosti sa teda integrita chápe najmä ako harmonická jednota a vyváženosť všetkých zložiek osobnosti, pričom sa na rozdiel od manažérskej psychológie až tak neakcentuje jej morálny aspekt.

Integrita z pohľadu salutogenézy

Autor koncepcie salutogenézy A. Antonovsky (podľa: Geyer, 1997) sa zameriaval na protektívne faktory, ktoré pomáhajú ľuďom posúvať sa na kontinuu zdravie – choroba smerom k zdraviu. Prvotnou myšlienkou tejto teórie bol koncept všeobecných obranných zdrojov (*general resistance resources*), ktoré pomáhajú človeku vnímať svet konzistentne, štruktúrovane a pochopiteľne. A. Antonovsky (podľa: Křivohlavý, 1990) zistil, že jednotlivci, ktorí čelia v živote problémom či utrpeniu, no napriek tomu sú mimoriadne životaschopní, sa vyznačujú určitou globálnou charakteristikou osobnosti, resp. všeobecným životným postojom. Túto osobnostnú črtu nazval zmyslom, resp. citom pre integritu, celistvosť (*sense of coherence, SOC*). Koherencia mala v autorovom kultúrnom prostredí dva významy – jednak išlo o pevnú vnútornú jednotu (súdržnosť „nezdvojeného srdca“), a jednak o život v súdržnom spoločenstve. Záverom Antonovskeho skúmaní bolo, že človek s výrazným citom pre integritu, lepšie vzdoruje rôznym životným ťažkostiam. Podľa S. Gejera (1997) sa daný konštrukt do istej miery prekrýva napr. s Kobasovej nezdolnosťou (*hardiness*) alebo s Bandurovou vlastnou účinnosťou (*self-efficacy*).

Konštrukt citu pre integritu A. Antonovskeho (podľa: Křivohlavý, 2001) zahŕňa:

- *zrozumiteľnosť* (*comprehensibility*), čo je kognitívna zložka citu pre integritu, pričom ide o spôsob vnímania a chápania sveta ako logicky pochopiteľného a prehľadného;
- *zvládnuteľnosť* (*manageability*), kde ide o vnímanie vlastných možností, potenciálu na zvládnutie úloh, resp. problémov;
- *zmysluplnosť* (*meaningfulness*), ktorá reflektuje pozitívny prínos situácie vyžadujúcej si riešenie, teda človek verí, že počas riešenia môže využiť svoju kreativitu, že energia, ktorú do riešenia vkladá, bude pozitívne zhodnotená, že ho to obohatí a že prekoná prekážku na ceste k cieľu, ktorý je pre neho dôležitý a má zmysel.

Integrita v Antonovskeho poňatí odkazuje teda najmä na „zdravú“ osobnosť, resp. na osobnosť „dobře komponovanú“, život plnohodnotne zvládajúcu, v čom má do určitej miery styčnú plochu s predchádzajúcim osobnostným poňatím integrity.

Integrita v kontexte pozitívnej psychológie

Integrita má v pozitívnej psychológii svoje priamo vymedzené miesto v systéme cností a charakterových predností. Klasifikáciu cností a silných stránok charakteru navrhli poprední predstavitelia pozitívnej psychológie M. Seligman a C. Peterson (2004) a považujú ju za medzikultúrne, historicky a filozoficky zakotvenú. Daný systém zahŕňa 24 charakterových predností spadajúcich pod šesť kľúčových cností, konkrétne: *múdrosť, odvahu, ľudskosť, spravodlivosť, umiernenosť a transcenciu*. Čo sa týka samotnej integrity, ide o charakterovú prednosť v rámci cnosti odvaha.

V kontexte pozitívnej psychológie je integrita chápaná ako celistvosť človeka, ktorý je skutočne „sám sebou“ a súkromne aj verejne zastáva svoje vnútorné stavy, zámery a záväzky (Seligman & Peterson, 2004). Takíto ľudia prijímajú zodpovednosť za svoje prežívanie a správanie také, aké sú, a zároveň akceptujú všetko pozitívne aj negatívne, čo to so sebou prináša. Uvedení autori vnímajú integritu v úzkom prepojení s autenticitou a čestnosťou, pričom však medzi nimi aj rozlišujú. Čestnosť sa vzťahuje na pravdu vo faktoch a na medziľudskú úprimnosť. Autenticita sa týka emocionálnej nefalšovanosti a psychologickkej hĺbky. No a integrita vypovedá najmä o vnútornej nerozštiepenosti človeka a jeho morálnej bezúhonnosti.

Pre koncept integrity bola podnetnou perspektívou humanistického psychológa C. Rogersa (podľa: Seligman & Peterson, 2004), ktorý definoval tzv. kongruenciu ako stav, keď prežívané emócie a city sú pre vedomie človeka prístupné a keď je schopný ich prežívať naplno, byť nimi a aj ich komunikovať, ak je to vhodné. Človek, ktorý si váži pravdu o sebe a je ochotný ju akceptovať, nech je akákoľvek, má väčší potenciál zachovať si svoju integritu.

M. Seligman a C. Peterson (2004) uvádzajú aj konkrétnejšie vymedzenie integrity prostredníctvom charakteristík správania:

- zvyčajný spôsob správania je konzistentný s vnútornými hodnotami;
- verejné priznávanie sa k vlastným morálnym presvedčeniam, resp. hodnotám, aj keď nie sú v spoločnosti populárne;
- starostlivý prístup k druhým, pomoc odkázaným, citlivosť voči potrebám iných.

Seligman s Petersonom vytvorili aj osobnostný online-dotazník *VIA (Values in action) Inventory of Strengths* (2010) na meranie 24 charakterových predností, vrátane integrity.

Možno zhrnúť, že pozitívna psychológia v konštrukte integrity, podobne ako osobnostná psychológia, zdôrazňuje najmä súlad medzi prežívaním a správaním. To spolu s pravdivým sebaopoznaním, prijímaním seba samého a požiadavkou na osobnostnú celistvosť vyúsťuje do „bytia samým sebou“. Integrita má v tomto kontexte aj morálny rozmer, v čom korešponduje s poňatím integrity v rámci manažérskej psychológie.

Výskumný problém

Na meranie integrity sa v slovenskej a českej odbornej komunite používa len Dotazník životnej orientácie zameraný na konštrukt citu pre integritu v zmysle A. Antonovského (*sense of coherence*), ktorý nie celkom korešponduje s poňatím osobnostných psychológov a poňatím pozitívnej psychológie, hoci má s nimi aj určité styčné plochy. Vyššie spomínaná metodika *VIA Inventory of Strengths* na meranie charakterových predností v zmysle pozitívnej psychológie je dostupná vo viacerých jazykoch, nie však v slovenskom jazyku. Preto sme na meranie integrity vytvorili 10-položkový seba-vypovedový inventár INTE, ktorý integruje niektoré prvky vyššie načrtnutých prístupov. Položky inventára INTE sú opatrené päťbodovou škálou výstižnosti (1 – vôbec ma to nevystihuje, 2 – vystihuje ma to, ale len málo, 3 – vystihuje ma to stredne, 4 – prevažne ma to vystihuje, 5 – úplne ma to vystihuje) a majú podobu nasledujúcich výrokov:

1. Som v hlbokom nesúlade so svojím vnútrom*.
2. Myslím si, že úprimnosť voči druhým sa nevypláca*.
3. Moje konanie vyplýva zásadne z mojich vlastných presvedčení.
4. Verím, že je dôležité byť úprimným voči sebe samému.
5. Považujem sa za harmonickú, neroztrieštenú osobnosť.
6. Snažím sa prebrať zodpovednosť za seba, svoje správanie a činy.
7. Je pre mňa dôležité byť úprimným a otvoreným v oblasti emócií.
8. Nemám rád ľudí, ktorí predstierajú, že sú niečím iným, než sú v skutočnosti.
9. To, čo hovorím, je v súlade s tým, čo si myslím a čo cítim.
10. Uznávam, že ľudia sa musia správať v súlade so spoločenskými očakávaniami, aby sa nedostávali do problémov*.

* Pozn.: skóre pri troch negatívne formulovaných položkách (1., 2., 10.) sa pred sumárnym vyčíslením hrubého skóre invertuje.

Cieľom nášho výskumu bolo posúdiť psychometrické vlastnosti daného inventára INTE, konkrétne reliabilitu v zmysle vnútornej konzistencie a kritériálnu, resp. konštruktívnu validitu.

Metóda výskumu

Výskumu sa zúčastnilo 85 vysokoškolských študentov psychológie študujúcich v bakalárskom stupni štúdia na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Zo skúmaných študentov vo veku 18 až 25 rokov (vekový priemer 20,9) bolo 80 žien a 5 mužov.

Reliabilitu inventára INTE v zmysle vnútornej konzistencie na úrovni položiek sme overovali výpočtom Cronbachovho koeficientu alfa. Ako štatistické ukazovatele kritériálnej validity boli vyčíslené neparametrické Spearmanove korelačné koeficienty. Za účelom posúdenia konštruktívnej validity overovaného inventára bola taktiež prevedená neparametrická korelačná analýza.

Ako validizačné nástroje boli použité nasledujúce metodiky.

- *Dotazník životnej orientácie*, resp. *citu pre integritu (sense of coherence)* A. Antonovskeho – SOC (nástroj do češtiny preložil J. Křivohlavý /1990/; v slovenčine s ním pracuje okrem iných napr. Z. Ruiselová /1992/). Ide 29-položkový dotazník merajúci okrem celkového citu pre integritu aj jeho zložky: zrozumiteľnosť, zvládnuteľnosť a zmysluplnosť. Respondenti odpovedajú prostredníctvom 7-bodovej škály sformulovanej vždy špecificky k obsahu danej položky. Vnútorňa konzistencia dotazníka zisťovaná na našej vzorke sa preukázala ako dostatočná (Cronbachov koeficient alfa pre celý nástroj bol 0,85 a pre tri dimenzie dotazníka od 0,69 do 0,72).
- položky relevantné pre charakterovú prednosť integrita z inventára *VIA Inventory of Strengths* (2010) autorov M. Seligmana a C. Petersona, ktoré sme preložili a upravili tak, aby boli vhodné pre naše výskumné použitie. Išlo o 10 položiek (napríklad: „Som presvedčený, že česťnosť je základom dôvery“, resp. „Nerobí mi problém verejne vyjadriť aj nepopulárny názor“) opatrených 5-stupňovou škálou výstižnosti. Cronbachov

koeficient alfa (0,76) vyčíslený na našej vzorke poukazuje na dostatočnú konzistenciu daného nástroja.

- *Inventár integrity študenta psychológie* (nástroj vlastnej konštrukcie). Keďže našu výskumnú vzorku tvorili študenti psychológie, zahrnuli sme do výskumu aj ten aspekt integrity, ktorý reflektuje súlad medzi tým, kým som (rola študenta) a osobným prežívaním toho, kým som. 10 položiek daného inventára (napríklad: „Môj študijný odbor ma baví“, resp. „Nejde mi ani tak o známky, ale o to, aby som sa učivo čo najlepšie naučil“, resp. „To, čo študujem, chcem v budúcnosti aj robiť“) je opatrených 5-stupňovou škálou výstižnosti. Reliabilita v zmysle vnútornej konzistencie na úrovni položiek sa na našej vzorke preukázala ako dostatočná (Cronbachov koeficient alfa: 0,77).
- Štandardizovaný *NEO päťfaktorový osobnostný inventár* – pôvodný NEO FFI autorov P. T. Costa a R. R. McCrae – v slovenskom preklade I. Ruisela a P. Halamu (2007). Inventár je jedným z najpoužívanejších dotazníkov na meranie osobnostných faktorov modelu *Big five* (neurotizmus, extroverzia, otvorenosť voči skúsenosti, prívetivosť, svedomitosť).

Vychádzajúc z toho, že integrita obsahuje aj také aspekty, ktoré sa nedajú zachytiť klasickými dotazníkovými položkami, sme ako ďalšie validizačné kritériá použili:

- mieru stotožnenia sa (na grafickej škále od 0 do 100%) s kvalitami integrovaného človeka obsiahnutými v básni „Ak“ od R. Kiplinga, na ktorú autori V. Smékal (2006) a F. Hroník (2008) odkazujú ako na výstižnú pre integritu;
- mieru stotožnenia sa (na grafickej škále od 0 do 100%) s dezintegrovaným bytím opísaným v texte o dezintegrite súčasného človeka v jeho svete od D. Kováča (2007).

Výsledky výskumu

Prvotné priblíženie meraných aspektov integrity ponúkame v Tabuľke 1 prostredníctvom ich základných štatistických deskriptorov vyčíslených pre celý výskumný súbor.

Tabuľka 1

Deskriptívne ukazovatele pre integritu v našom poňatí, v poňatí pozitívnej psychológie a integritu v zmysle stotožnenia sa s rolou študenta psychológie (N=85)

	Priemer	Medián	Smerodajná odchýlka	Variačný koeficient
INTE	39,33	41	4,98	12,70%
IPP	38,29	39	5,55	14,50%
IŠP	41,11	43	5,82	14,20%

Poznámka. INTE – integrita meraná inventárom INTE, IPP – integrita podľa pozitívnej psychológie (položky z VIA Inventory of Strengths), IŠP – integrita študenta psychológie (stotožnenie sa s rolou študenta).

Reliabilita v zmysle vnútornej konzistencie na úrovni položiek zisťovaná pre inventár INTE prostredníctvom Cronbachovho koeficientu alfa sa preukázala ako dostatočná (0,71).

Kritériálna validizácia inventára INTE bola prevedená prostredníctvom zisťovania miery zhody (korelácie) medzi integritou meranou overovaným inventárom a konštruktom citu pre integritu meraným dotazníkom SOC. Výsledné korelačné koeficienty uvádzame v Tabuľke 2, kde pre porovnanie uvádzame aj koeficienty pre integritu meranú položkami z nástroja *VIA Inventory of Strengths*. Integrita meraná inventárom INTE preukázala stredne tesné signifikantné vzťahy so všetkými zložkami citu pre integritu, ako aj s celkovým SOC.

Tabuľka 2

Výsledky korelačnej analýzy pre integritu a SOC s jeho zložkami (N=85)

	Zrozumiteľnosť	Zvládnuteľnosť	Zmyslupnosť	Celkový SOC
INTE	0,36**	0,36**	0,37**	0,44**
IPP	0,21	0,21	0,25*	0,27*

Poznámka INTE – integrita meraná inventárom INTE, IPP – integrita podľa pozitívnej psychológie (položky z *VIA Inventory of Strengths*).

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Ďalej sme v rámci overovania kritériálnej validity korelovali integritu meranú inventárom INTE so zvolenými validizačnými kritériami reflektujúcimi rôzne aspekty integrity (integrovanej človek vystihnutý v Kiplingovej básni „Ak“, rolová integrita študenta psychológie, integrita v poňatí pozitívnej psychológie), resp. dezintegrity (vystihnutej v texte od D. Kováča). Výsledky korelačnej analýzy uvádzame v Tabuľke 3. Integrita meraná inventárom INTE preukázala stredne tesné signifikantné vzťahy so zvolenými validizačnými kritériami, pričom s integritou v poňatí pozitívnej psychológie relatívne tesný pozitívny vzťah.

Tabuľka 3

Výsledky korelačnej analýzy pre integritu a validizačné kritériá (N=85)

	Integrita (báseň)	Dezintegrita (text)	Stotožnenie s rolou študenta	Integrita – IPP
INTE	0,24*	-0,31**	0,31**	0,56**
IPP	0,21	-0,24*	0,36**	1

Poznámka INTE – integrita meraná inventárom INTE, IPP – integrita podľa pozitívnej psychológie (položky z *VIA Inventory of Strengths*).

Pre účely posúdenia konštruktivej validity inventára INTE boli zisťované korelačné vzťahy s osobnostnými vlastnosťami *Big five*. Výsledky sumarizujeme v Tabuľke 4, kde pre porovnanie uvádzame aj koeficienty pre integritu meranú položkami z nástroja *VIA Inventory of Strengths*. Integrita meraná inventárom INTE preukázala stredne tesné signifikantné vzťahy s neurotizmom, extroverziou, prívetivosťou a svedomitosťou.

Tabuľka 4

Významné korelačné koeficienty pre integritu a faktory *Big five* (N=85)

	Neurotizmus	Extroverzia	Otvorenosť	Prívetivosť	Svedomitosť
INTE	-0,28*	0,30**		0,43**	0,33**
IPP		0,33**		0,28*	0,29**

Poznámka. INTE – integrita meraná inventárom INTE, IPP – integrita podľa pozitívnej psychológie (položky z *VIA Inventory of Strengths*).

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Diskusia

Vyššie uvedené výskumné výsledky podporujú záver o dostatočnej reliabilite a validite overovaného inventára INTE s tým, že ide len o prvotné skúmanie psychometrických vlastností na špecifickej vzorke študentov psychológie. Zistené súvislosti medzi integritou a sledovanými premennými tiež treba brať s ohľadom na to, že výskumnú vzorku tvorili mladí dospelí vo veku od 18 do 25 rokov, z ktorých 94% bolo žien.

Integrita meraná nami navrhnutým nástrojom vykázala signifikantné pozitívne vzťahy so všetkými zvolenými validizačnými kritériami – citom pre integritu, integritou vyjadrenou básňou „Ak“, integritou v zmysle stotožnenia sa s vlastou sociálnou rolou, integritou v poňatí pozitívnej psychológie, ako aj negatívny signifikantný vťah s dezintegritou. Najtesnejšiu súvislosť nášho konceptu integrity sme zistili pri koncepte integrity v zmysle pozitívnej psychológie (korelačný koeficient: 0,56), čo je pochopiteľné, nakoľko sme do značnej miery vychádzali práve z myšlienok tejto disciplíny. V rámci kritériálnej validizácie sme teda získali argumenty v prospech validity nástroja INTE na meranie integrity.

V rámci konštruktivej validizácie sme sledovali korelačné vzťahy integrity s faktormi *Big five*. Z našich výsledkov vyplynulo, že integrita vykazuje stredne tesné súvislosti skoro so všetkými faktormi *Big five* (okrem otvorenosti). Integrita sa tak nejaví byť samostatným faktorom rovnocenným s ostatnými *Big five* faktormi (ako súčasť poctivosti a pokory /*honesty-humility*/ v tzv. HEXACO modeli osobnosti), ale zrejme je v osobnostnej štruktúre buď faktorom nižšieho alebo vyššieho rádu.

Môžeme konštatovať, že integrita meraná inventárom INTE vykázala najtesnejší vzťah s faktorom prívetivosť. M. Seligman s C. Petersonom (2004) uvádzajú medzi prejavmi integrovaného človeka aj súcitiť a ochotu pomáhať druhým, čo by mohlo vysvetľovať túto sú-

vislosť. Náš koncept integrity taktiež pozitívne koreloval s faktorom svedomitosti, pričom svedomitosť obsahuje aj aspekt spoľahlivosti a zodpovednosti za svoje činy, v čom môže byť logické prepojenie na niektoré aspekty integrity. Pozitívnu súvislosť integrity s extroverziou možno vysvetliť tým, že extroverzia zahŕňa aj charakteristiky ako spontánnosť či impulzivita, a tieto charakteristiky môžu reflektovať integritu v zmysle bytia „samým sebou“. Zistený negatívny vzťah integrity s neurotizmom môže objasniť pravdepodobná prítomnosť určitej tenzie a úzkosti u neintegrovaneho človeka, ktorý nežije v súlade so svojimi vnútornými presvedčeniami. Je však taktiež možné, že určitú časť zistených korelácií vysvetľuje tendencia respondentov odpovedať sociálne žiaducim spôsobom, nakoľko integrita je sociálne žiaduca vlastnosť (cnosť, resp. charakterová prednosť) a prívetivosť, svedomitosť a extroverzia majú v našom kultúrnom kontexte sociálne pozitívny náboj, kým neurotizmus na druhej strane má skôr sociálne negatívny náboj.

Integrita meraná inventárom INTE teda vykázala zmysluplné vzťahy s faktormi *Big five*, pričom sa však nedá na tieto faktory zredukovať, čo opäť naznačuje tak validitu overovaného nástroja, ako aj opodstatnenosť daného vedeckého konštruktu.

Záver

Výsledky nášho výskumu týkajúceho sa pilotného overenia psychometrických vlastností inventára INTE na meranie integrity nás oprávňujú konštatovať dostatočnú vnútornú konzistenciu inventára, ako aj validitu overovaného nástroja. Overovaný inventár INTE je teda použiteľný na výskumné účely, najmä ako súčasť výskumných batérií v rámci multivariačných štúdií. Kvôli sociálnej desirabilite integrity však odporúčame inventár INTE administrovať spolu s položkami merajúcimi tendenciu odpovedať sociálne žiaducim spôsobom.

Referencie

- Geyer, S. (1997). Some conceptual considerations on sence of coherence. *Social Science & Medicine*, 44, 1771–1779.
- Helus, Z. (2009). *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Prahe.
- Hroník, F. (2008). *Manažérska integrita*. Brno: MotivPress.
- Hřebíčková, M. (2010). Nové přístupy ke zkoumaní rysů: pětifaktorový model osobnosti. In M. Blatný et al. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy* (s. 43–70). Praha: Grada.
- Kofman, F. (2010). *Vědomý business: integrita, úspěch a štěstí*. Praha: Portál.
- Kováč, D. (2003). *K problémom kultivácie integrovanej osobnosti na prahu 21. storočia*. Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV.
- Kováč, D. (2007). *Psychológiiu k metanoi*. Bratislava: Veda.
- Křivohlavý, J. (1990). Nezdolnost v pojetí SOC. *Československá psychologie*, 35, 511–517.
- Křivohlavý, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Seligman, M. E. P., & Peterson C. (2004). *Charakter strengths and virtues: a handbook and classification*. New York: Oxford University Press.

- Smékal, V. (2006). *Víš jak žít? Osm úvah nad básní R. Kiplinga „Když“ o vedení dobrého života*. Brno: Cesta.
- Ruisel, I., & Halama, P. (2007). *NEO päťfaktorový osobnostný inventár*. Praha: Testcentrum-Hogrefe.
- Ruiselová, Z. (1992). Dotazník životnej orientácie. In A. Prokopčáková, & I. Ruisel (Eds.) *Praktická inteligencia II.: vybrané metodiky* (s. 52–58). Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV.
- Říčan, P. (2007). *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada.
- VIA Inventory of Strengths* (2010). VIA Institute on Character [cit. 2011-06-24]. Dostupné na: <<http://www.viacharacter.org>>